

تشرینی پەرلەمان و تشرینی شەقام

03-11-2021

نووسەرەکان

ناوەندی لیکۆلینەوهی رووداو

کورتە : یەكەمجارە لە پاش 2003وه، گرووپێك كاندیدی سەربەخۆ (تاك)، كە خۆیان بە نوینەری خۆپیشاندهرانی تشرینییهكان یان پالپشتی ئەم رەوتە ناپارزیه دەزانن، سەركەون بۆ پەرلەمانی عێراق. ئەم نوینەرایەتییه نوێیه كە هێشتا قەبارەى كۆتابى یەكلایى نەبووئەوه یەكێكە لە پێشھاتە چاوەروانكراوەكانى بەردەم خولى پینجەمى پەرلەمانى عێراق

يەكەمجارە لە پاش 2003و، گروپپىك كاندىدى سەربەخۇ (تاك)، كە خۇيان بە نوپنەرى خۇپپيشاندەرانى تشرىنييه كان يان پالپىشتى ئەم رەوتە نارازىيە دەزانن، سەركەون بۇ پەرلەمانى عىراق. ئەم نوپنەرايەتتە نوپىيە كە ھىشتا قەبارەى كۆتايى يەكلايى نەبووتەتو ە يەككە لە پىشھاتە چاوەپوانكراوھەكانى بەردەم خولى پىنجەمى پەرلەمانى عىراق، بەرھەمى ئەو ياساى ھەلبۇزاردنەشە كە پاش دەستلەكاركيشانەوھى حكومەتەكەى عادل عەبدولمەھدى لە ژىر گوشارى خۇپپيشاندەراندا كەلەلە كرا و تىپەرىنرا (ياساى ژمارە 9 سالى 2020).

كاندىدە براوھ تشرىنى و سەربەخۇ پالپىشتەكانيان كە باس لە بەدەستھىنانى نزيكەى 25 كورسى دەكەن، ھىشتا نەچوونەتە پەرلەمان كەچى پرسىيار و پىشپىنى جۇراوچۇر لەبارەى شىوازى كاركردىنان يەخەى گرتوون، پىنج مانگ بەر لە ھەلبۇزاردن (ئايارى 2021) چالكانفان لە خۇپپيشاندەكان بەسەر تىرۇرى يەككە لە ناسراوترىن رىكخەرانى خۇپپيشاندان لە كەربەلا كەوتن كە ئىھاب وەزەنى بوو، لەپاش ئەو ھەبارەى بەشدارى و بايكۆت بوون بە دووبەرەى سەرەكى، لاپەنگرانى بەشدارى پىيان وابوو سىستىمى نوپى ھەلبۇزاردن دەرەتە بۇ گەياندى نوپنەرى خۇپپيشاندەرانى راپەرىنى تشرىنى 2019 بە پەرلەمان و دروستكردىنى يەكەم بەرەى ئۆپۇزسىيۇن، نارازىيەكانىش كە يەككىيان "حزب البيت الوطنى" بوو بەچەندىن بەلگە و شىكار ھەوليان دەدا بىسەلمىنن ركبەرىيەكەى ھەلبۇزاردن ھاوتانين و چەك و پارە و دەسەلات ھەر لەلەى حىزبە دەسەلتادارەكانە، 10 رۆژ بەر لەھەلبۇزاردنى پىشووختە، مەرچەى بالەى شىعە لە نەجەف عەلى سىستانى، داواى بەشدارى كاراى كرد لە ھەلبۇزاردن و چەند مەرچىكى بۇ دەنگدان بە كاندىدەكان دانا، ئەمەش بوو بە ھاندەرىكى باش بۇ رىژەيەكى ديارىكراو كە دوودل و ساردبوون و لە بەشدارىكردىنى پىرۇسەكە، سەرەنجامىش بىرئك چانسى بەخشى بە كاندىدە سەربەخۇ و تشرىنييه كان لەسەر حسابى كاندىدە حىزبىيەكان.

بەگوپىرەى ئەنجامى بەرايى ھەلبۇزاردن، سەرچەم دەنگى بەدەستھاتوو لە ژىر ناوى سەربەخۇكان دەوروبەرى دوو مىليۇن دەنگە، ئەمەش لە ھەلبۇزاردنىكدا كە كۆمىسيۇن دەلەيت رىژەى بەشدارى 41% ى دەنگدەران بوو، ھەندىك لە خەمەلاندن و شىرۇقەى نافەرمىش بە دەوروبەرى 30_35% مەزەندەى دەكەن، ژمارەيەكى كەم نىيە. ئەم ئەنجامە لە دۇخىكدا بەدەستھاتوو كە بەشداربوو نوپىەكانى ھەلبۇزاردن لە گەنجانى خۇپپيشاندەر و سەربەخۇ نەشارەزا و بى ئەزموون بوون لە ئاست تەكتىك و شىوازەكانى ھەلبۇزاردن، تا دوا رۆژيش لە ژىر گوشار و راپاى دروستكردىنى لاپەنگرانى بايكۆتدا بوون. ھەرچەندە دوو مىليۇن دەنگەكە سەرچەمىان سەربەخۇى راستەقىنە نىن و ھەندىك لەوانەى بەناوى سەربەخۇ بەشداربوون دەكرىت كاندىدى حىزبى بن (بەكگرتوو بە نموونە) يان پاش يەكلابوونەوھى ئەنجامەكان بچنە لىستى حىزبەكانەوھەك ئەوھى ھەندى پەرلەمانتارى تۆماركراو بە سەربەخۇ رايانگەياندا (بورھان مەعمورى، مشعان جبورى، دىلان غەفور بە نموونە)، بەلام ئەوھە يەكلايە يەككە لە رىكخستەكانى تشرىن (بىزوتنەوھى ئىمتىداد) دەوروبەرى 300 ھەزار دەنگى بەدەستھىناو، لە ھەندىك پارىزگاي باشوورى عىراقىش (مىسان و موسەننا) لە ژىر گوشارى كاندىدە سەربەخۇ و تشرىنييه كان ھىزە تەقلىدبىيەكانى شىعە 250 ھەزار دەنگيان لەدەست داو، لە پارىزگايەكى ھەك بابلىش 30% دەنگەكان بۇ تشرىنى و سەربەخۇكان رۆشتوو.

قەبارەى تشرىنييه كان ھەرچەندىك بىت، ئىزافەيەكى نوپىە لە رووى جۇرايەتتەوھە بۇ پەرلەمانى داھاتوو، بەلام بەر لەوھى بچنە ناو تەلارى پەرلەمان گروھى جۇراوچۇر ھەيە لەسەر تواناى خۇراگرى پەرلەمانتارەكانيان و تواناى بەرەنگارىكردىنان بەرامبەر ھىزەكانى ناو دەولەت، ئەمە جگە لە كىشى رىكخەكەوتنى تشرىنييه كان خۇيان و فرەجەمسەرى و زورى سەركردەكانيان، ئەمەش سروشتى ھەموو ئەو ھىزانەيە كە خاوەن رىكخستىكى تۆكەم نىن و زياتر لە رەوت و تەوژمى جەماوهرىيەوھە نزيكن.

ھەندىك لە چاودىر و دۆستەكانى تشرىن لەوانەش فايەق شىخ عەلى بە ئاشكرا باسيان لەوھە كردووھە ھەندىك لە تشرىنييه كان لەبەردەم قولاپى چەورى لىست و حىزبە گەورەكان ناتوانن خۇيان بگرن، ھەندىكى تر پىيانوايە ھەرچەندە بەھىزبن و خاوەن دىدگان لە كۆتايىدا كارىگەرى و بىيار ھەر لە دەستى ئەو ھىزانەدا دەبىت كە خاوەنى چەك و پارەن و جومگەى كرنكى دەولەتبان لەدەستە و نەدەبوو تشرىن بىتە كوتلەيەكى ديارىكراو لە پەرلەمان و دەبوو دەنگى نارازىيەكان و شەقام بوايە لە دەرەوھى پىرۇسەى سىياسى، بەلام تشرىنييه

سەرکەوتۈۋەتكەن لاي خۇيانەۋە باس لەۋە دەكەن بەكەم فراكسىيۇنى ئۇپۇزسىيۇنى راستەقىنە دروست دەكەن، بە ھەموو تۈۋاناشيان بەرەنگارى حكومەتى ھاۋپشكى دەۋەستتەۋە، لەمەش گرنگتر بە بنەما و پرەنسىپەكانى خۇپشاندانى تشرىنەۋە پابەند دەبن كە زۆرىك گەياندوويانەتە ئاستى شۇپش، ئەۋانىش برىتىن لە گىرانەۋەى شۈناسى نىشتمانى لەسەر بنەماى ھاۋلاتى بوون و بەگزاچۈۋەۋەى ئەو گەندەلىيە بە كە بوۋەتە گەۋرەترىن سەرەخۇرە بۇ ۋلات.

ئەۋانەى لە تشرىنەۋە نىكىن نامۇزگارىيان دەكەن پەرۋىيەك لە بزوتنەۋەى گۇرپانى كوردستان دادپن و نەكەن بچنە ناو كابىنەى حكومەت، چونكە ئەمە ۋايان لى دەكات بۇ ھەلبۇزاردنى داھاتوو پاشەكشەى گەۋرە بكەن، ئەمانە باس لەۋە دەكەن جەماۋەرى ئەۋان بۇ ركابەرى و رەخنەگرتن و ئۇپۇزسىيۇن بوون ئەۋانىان سەرختۈۋە بۇ پەرلەمان نەك بەشدارىكردن لە كىكى دەسەلات، بەپىي گوتەى ھەندىك لە سەركردەكانى رەۋتى تشرىنىش ئەۋان لەپاش ھەلبۇزاردن، بە دوو ئاراستەى تەرىب كاردەكەن؛ يەكىكىان كاركردنە لەناو پەرلەمان ۋەك فراكسىيۇنىكى ئۇپۇزسىيۇن، ئەۋى دىكە بەردەۋامى كاركردنە لە شەقام و لەم بوارەشدا "حرکة امتداد" و "حزب البيت الوطني" ھەندى گفوتۇگۇيان كرددۋە، ئەۋ زانىارىيانەشى لە كۇبوۋنەۋەكە دزەيان كرددۋە ئامازە بۇ ئەۋە دەكەن كارى پەرلەمانى بە سەرۋاكابەتى "نىمتىداد" بىت و ھىزەكانى ترىش لە شەقامەۋە خەبات بكەن بۇ ئەۋەى ھەردوۋلا بتۈۋان شورەيەك بۇ ئەم نۆينەرايەتییە پەرلەمانییە دروست بكەن كە ھىشتا نۆییە و لەلايەك خۇى كىشەدارە و لە لاکەى دىكە ھەۋلى زۆر ھەيە بۇ كۆنترۇلكردنى، جگە لەۋەش خۇى لە بنەپەتەۋە دوژمنى راستەخۇشى ھەپە كە جگە لە ھىزە چەكدارەكان حىزبەكانى ھاۋپشكى و پارىزەرى سىستىمى سىياسى ئىستای عىراقن.